

इयत्ता- १० वी

विषय - मराठी (म.मा.)

पूर्व परीक्षा

गुण - ८०

वेळ - ३ तास

विभाग १ : गदय

प्र.१ (अ) १ पुढील उताराच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

- क) जयंत नारळीकरांचे आवडते विषय: १) २) ०९
 रव) गणिताचे मनोरंजक पैलू : १) २) ०९

मला विज्ञान आणि गणित हे विषय आवडतात हे माझ्या वडिलांच्या ध्यानात आल्याने त्यांनी गणिताच्या मनोरंजक पैलूंशी माझी ओळख करून दिली. त्यांत चुटके, कोडी आणि विरोधाभासाचाही समावेश होता. ही ओळख त्यांनी खाली किंवा मला आणि माझ्या भावाला प्रयोग करण्यास प्रोत्साहन दिले. आमचे विद्यापीठ परिसरातले घर मला आणि माझ्या भावाला खेळण्यासाठी रसायनशास्त्राची प्रयोगशाळा पुरवण्याइतपत्र प्रशर्त होते. त्या वेळी विद्यापिठामध्ये भेट देण्यासाठी बाहेरून आलेले प्राध्यापक त्यांच्या रसायनिक यजमानाच्या घरी राहत असत. तसा रिवाजच होता. त्यामुळे एन. आर. सेन, सेन बिहारी, ए.सी. बिहारी, बैद्यनाथ खानांसारखे गणित संशोधक अशा भेटीच्या वेळी आमच्या घरी राहून गेले. जरी मला त्यांचे संभाषण कळत नसले तरी त्या एकूण वातावरणाचा परिणाम गणिताबद्दल आवड निर्माण करण्यात झाला. परंतु महत्त्वाची घटना जी मला स्पर्धात्मक वृत्ती जोपासण्यास कारणीभूत झाली ती, मी आठव्या इयत्तेत असताना घडली. माझे मामा मोरेश्वर हुजुरबाजार ज्यांना आम्ही मोरुमामा म्हणत असू ते गणितात एम. एस्सी करण्यासाठी घरी राहण्यास आले. ते अतिशय बुद्धिमान होते. (त्यानंतरच्या काळात ते प्राध्यापक होते आणि शेवटी इन्सिटट्यूट ऑफ सायन्स मुंबईचे संचालक होते.)

२) ग) मोरेश्वर हुजुरबाजार यांची दोन वाक्यात माहिती लिहा. ०९

रव) आकृतीबंध पूर्ण करा.

घरात प्रयोगशाळा असण्याचे फायदे १) २) ०९

३) तक्ता पूर्ण करा. ०२

शब्द	विभक्ति प्रत्यय	विभक्ति
मला		
सततचा		

४) माझे मत: ०२

जयंत नारळीकर यांना गणिताबद्दल आवड निर्माण होण्यास अनुकूल ठरलेले वातावरण तुमच्या शब्दांत सष्ट करून सांगा.

प्र.९ (ब) १ आकृतींबंध पूर्ण करा.

09

क) ज्याने हत्तीची सोंड चाचपून पाहिली ज्याने हत्तीची पाठ चाचपून पाहिली

ख) ज्याच्या हाताला हत्तीचे

 शेपूट लागले पोट लागले तो म्हणाला

गावा हस्ति आला : तेथ जात्यंध हस्ती पाहो गेले: एकं पावो देखीला : एकं सोंड देखीली : एकं कानु देखिला एकं पाठी देखीली : एकं पोट देखीले : एकं पूंस देखीले मग एकमेका संवादति : आरे तुवां हस्ती देखिला : पावो देखिला तो म्हणे हस्ती रवांबासारीखवा: सोंड देखिली तो म्हणे हस्ती मूसळासारीका : कानु देखीला तो म्हणे हस्ती भींतीसारीखवा : पोट देखीले तो म्हणे हस्ती कोथळेयासारीखवा। पूंस देखीले तो म्हणे हस्ती रवांटेयासारिखवा। ऐसे एकमेकां उरोदीति तयांमध्ये डोळसु असे तो म्हणे हा हस्तिचा एकु एकु अवयव होय: परि हस्ति नव्हे : ऐसा अवएवी युक्त तो हस्ति ॥

२) क) जात्यंध गावातपाहायला गेले-

09

ख) पावो या शब्दाचा अर्थ -

09

३) व्याकरण: सहसंबंध लक्षात घेऊन लिहा :

02

क) कानु : कान :: डोळसु :..... ख) डोळसु : आंधळा:: बहिरा :

४) ऐसा अवएवी युक्त तो हस्ति या वाक्याचा भावार्थ सांगा.

02

प्र ९ क) पुढील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा:

अ) आकृती पूर्ण करा.

१) सौरउर्जेने चालवल्या जाणाऱ्या वस्तु :

२) सौरउर्जेची वैशिष्ट्ये :

KNOWLEDGE MAGIX
Digital Way Of Learning

राजू उन्हात गेला. त्याच्या एका हातात मिंग व दुसऱ्या हातात कागद होता. त्याने मिंग कागदावर अशा रितीने घरले की, प्रकाशाचा एक गोल ठिपका कागदावर उमटला. थोड्या वेळाने त्या ठिपक्याशी कागद जळू लागला. आगेपेटीतील काडी न पेटवताच राजूने कागद जाळण्याची जाढू केली. सूर्याच्या किरणांत उष्णता असते. ती उष्णता साठवून एक शक्ती निर्माण करता येते. सूर्याच्या या शक्तिला सौरउर्जा म्हणतात. सौरउर्जेने दिवे पेटवता येतात. रेडिओ, टिंडी. चालवले जातात. सौरउर्जेवर मोटारी चालक्याचे प्रयोग केले जात आहेत. सौरउर्जा हे फार महाग नसलेले इंधन आहे.

२) तुमच्या मते सौरउर्जेचा आणखी कुठे कुठे उपयोग केला जावू शकतो?

02

विभाग २ : पदय

प्र.२ (अ) पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

१) आकृतीबंध पूर्ण करा :

क) गोविंददर्शनाने हे होते

१) दुःखाची -

२) सुखाचे -

०९

ख) गोविदाच्या लोभसवाण्या रूपाची वैशिष्ट्ये

१)

२)

२) कृती करा.

क) बाळकृष्णाच्या - १) हातात-

२) पायांतळी -

०९ख)

रंगणी रांगत गुलगुल बोलत या ओळीचा सरळ

अर्थ लिहा.

०९

दुःखाची निवृत्ति सुखाचे तें सुख।

पाहतां श्री मुख गोविंदाचे॥१॥

रंगणी रांगत गुलगुल बोलत।

असुर रूळत चरणांतळी ॥२॥

नामा म्हणे हाती लोणियाचा उंडा।

गौळणी त्या तोंडा मुललिया॥२॥

३) योग्य पर्याय निवडा :

०२

क) बाळकृष्ण रांगतो.

य) ओटचावर

(र) वृदावनात

(ल) रानात

(व) अंगणात

ख) बाळकृष्णाच्या चेहेच्याला भूलणाऱ्या

य) गोपी

(र) गौळणी

(ल) स्त्रिया

(व) सुंदरी

४) कवितेत आलेले बाळकृष्णाचे लोभस रूप स्पष्ट करा.

०२

प्र.२ ब) पुढील कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

१) आकृतीबंध पुर्ण करा.

क) पानांची वर्णन करणारी विशेषणे

१)

२)

३)

४)

ख) कवितेत आलेले रंग

३)

४)

४)

४)

२) कृती करा.

क) पक्षी गातात ही धून -

पानावरती थेंब वाजती माती मधुनी कोंब फुटे नाजूक
इवल्या चोचीतून अन् मल्हाराची धून उठे
लाल पोपटी कवळी पाने लवलवनारी जिथे तिथ हिरवे
पिवळे रंग त्यांमध्ये केशर सांडे कुठे कुठे
ओघळता या आभाळाच्या डोळ्यांमध्ये थेंब निळे
तरुवेलींच्या भाळावरती त्या मोत्यांचे गोल टिळे क्षणात
बघते लरवलरवणारे झाड विजेचे टकामका अरे
पिलांनो, पंखारवाली जा आईच्या लपा लपा
थितिजापाशी इंद्रघनूचे कमान सुंदर वाकविता ओलेल्याने
टिपते डोळे वसुंधरा हसता हसता.

ख) हिरव्या पिवळ्या रंगामध्ये सांडलेले -

०९

३) कवितेतील चेतनगुणोक्ती या अलंकाराची उदाहरणे सांगा व ख्यात करा.

02

४) पुढील ओळींतील अर्थसौदर्य ख्यात करा :

02

अरे पिलांनो, पंखारवाली
जा आईच्या लपा लपा**विभाग ३ : स्थूलवाचन****प्र.३ पुढीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा :**

04

१) पुढील मुद्दयांना अनुसरून अम्माने पत्रातून मांडलेले पाण्याचे महत्व लिहा.

आशिर्वादरस्वरूप

ध्यावयाची

पाण्याबाबत

पाण्याचे रस्मरण

शपथ

रवबरदारी

२) टीप लिहा : मुलाला करावी लागणारी रविवारची कामे.

३) विद्यार्थ्याचा सर्वांगीण विकास - निरंजनसारखे वागणे, हे विधान ख्यात करा.

विभाग ४ व्याकरण**प्र.४. (अ) पुढील काळ्य पंक्तींतील उपमेय व उपमान ओळखून त्या अलंकाराचे नाव लिहा.**

02

न हे नयन, पाकळ्या उमलत्या सरोजातिल।

न हे वदन, चंद्रमा शरदिचे गमे केवळ।।

(ब) समासः पुढील सामासिक शब्द समासाचे नाव यांच्या जोड्या लावा.

02

अ गट	ब गट
१) सुदेव	अ) दविगू समास
२) गैरहजर	ब) कर्मधारय
३) पश्चाताप	क) अव्ययीभाव समास

(क) शब्दसंपत्तीः पुढे दिलेल्या शब्द समुहाबद्दल एक शब्द लिहा:

02

१) पंधरा दिवसांतून एकदा प्रकाशित होणारे:

२) क्लेल्या उपकारांची जाणीव ठेवणारा :

(ड) परिमाषिक शब्दः परिमाषिक शब्दांना प्रमाण भाषेतील शब्द सांगा:

02

१) Agent २) Application form **(इ) पुढील शब्दांमधील लेखननियमांनुसार अचूक शब्द ओळखा:**

09

१) कवतुकाने, कौतूकालाने, कौतूकने, कौतुकाने

09

२) पुढील वाक्य लेखननियमांनुसार लिहा.

09

आज आपणांस परकी भाषेत विचार प्रकट करण्याची संवय लागली आहे.

(ई) विरामचिन्हे : विरामचिन्हांना असूक नावे क्या :

09

1) “.....” 2) ;

(फ) वाक्प्रचार:

02

कंसात दिलेल्या वाक्प्रचारांचात्याखाली दिलेल्या वाक्यांत योग्य ठिकाणी वापर करून वाक्य पुढ्हा लिहा
(रक्ताचे पाणी करणे, रवेद वाटणे)

- 1)आजीचे काम ऐकले नाही, म्हणून नीलूला वाईट वाटले.
2)रामाने शेतात खूप कष्ट केल्यामुळे शेत धान्याने भरून गेले.

विभाग ५ : उपयोजित लेखन

प्र ५.(अ) (१) पत्रलेखन

विद्यार्थी प्रतिनिधी या नात्याने विद्यालयातील
ग्रंथालयासाठी विशेष सवलत दयावी म्हणून पत्र लिहा.

किंवा PUNE

पुरतकांची सूचीमागावण्यासाठी पत्र लिहा

04

रसिक बुक डेपो
अ.ब.चौक, पुणे.

सर्व प्रकारचे पुस्तके मिळण्याचे एकमेव
ठिकाण शैक्षणिक संस्थांसाठी,
प्रदर्शनासारी रवास सूट /सवलत

(२) बोलीभाषेतील उतारा वाचून त्याखालील कृती सोडवा:

04

उतारा: अरे बाप ! सार मरण चलोगी नरी पाणीर ढिकानो छेर्ई. मनक्यानं पियेन पाणी छेर्ई. सारी
बंदरा, बावडी, रवाळ्या सारी सुकागे.आबेलागू बावरेमइर ढिकाळासुदधा फुढे कोनी. छप्पेरे
शिक्षनेर पिसार बियाणां मोल लाई छू. पेण्णी बैय्यगी तो दिबार पेण्णीसारू पिसा कतेती लावं. ळारेर
साल वावरम् काई पिको कोनी, करण बँकेर कर्ज भरो कोनी. बँकेरभी ये साल कर्ज दे वाळो छेणी.
घरेम मोठ्यारमाल छोरी छं

१) तक्ता पूर्ण करा:

बोलीभाषेतील शब्द	प्रमाण भाषेतील शब्द
मरण	
	आतापर्यंत
छं	
वावडी	

२) कृती पूर्ण करा.

बोलीचा प्रकार	बोलीचा प्रभाव	बोलले जाणारे प्रदेश

किंवा वरील बोलीभाषेतील उतारा प्रमाणभाषेत भाषांतर करा.

04

(3) कथापूर्ती: (शब्दमर्यादा ८० ते १०० शब्द)

0५

रामपूर गावामध्ये सदाशिव टोपी विकण्याचा व्यवसाय करीत असे. तो विक्री करण्यासाठी जंगलातून जात असताना दमून तो झाडाखाली झोपला. झाडावर खूप माकडे होती. हे त्याला ठावूक नव्हते- झोपेतून उठल्यानंतर पाहतो तर काय

पुढील अपूर्ण कथा पूर्ण करून लिहा. अपूर्ण कथा उत्तरपत्रिकेत लिहावयाची गरज नाही.

प्र.५ ब) पुढील कृती सोडवा:

१) (गद्य आकलन) भावर्थ लेखन:

0५

दिलेल्या उताऱ्याचा खतःच्या शब्दात भावर्थ लिहा: (४० ते ५० शब्द)

समाजसेवक म्हणविणाऱ्या लोकांचे अनेक प्रकार असतात. नाव, सन्मान, किर्तीसाठी काही माणसे समाजसेवेचा आव आणतात. या खोटच्या सेवेची बातमी वृत्तपत्रात मासिकात छापली जावी, फोटो छापून यावेत, सगळीकडे आपली प्रसिद्धी व्हावी अशा अपेक्षा मनात ठेवून तथाकथित समाजसेवक अनेक मार्गाचे अवलंबन करतात.

खरी सेवावृत्ती संवेदनशील मनात रुजते. संवेदनशील मनाला मग खरस्थ बसवत नाही. त्याच्या वागण्यातून या वृत्तीचे पडसाद उमटू लागतात. आपल्या आजूबाजूच्या जगातील अपंग, अनाथ, दीन, दुःखी बांधवांना मदतीचा हात देण्यासाठी तो पुढे सरसवतो. जणू काही त्याने जनसेवेचे ब्रत घेतलेले असल्याप्रमाणे तो त्यात पुढे जात असतो. असे लोक दुःखी लोकांच्या मनावर हळूवात फुंकर घालून रनेहाची शीतल छाया त्यांना मिळवून देतात.

(२) अभिप्राय लेखन (शब्दमर्यादा ६० ते ८० शब्द)

0५

पुढील मुद्दे लक्षात घेवून त्याखालील कृती सोडवा:

मी पाहिलेला चित्रपट

प्र.५ क) पुढील लेखनप्रकारांपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा.

१) प्रसंगलेखन : पुढील जाहिरातीच्या आधारे प्रसंगलेखन करा.

रक्तदान शिबीर

आयोजक: यंगरस्टर्स ग्रुप, महादेवनगर

वेळ: रु. १.०० ते सायं: ५.००

सहाय्य: पानसरे हॉस्पिटल, महादेव
नगर

रक्तदान: सर्वश्रेष्ठ दान

२) वैचारिक लेखन: ०५

साक्षरतेचे महत्त्व या विषयावर विषयांवर तुमचे विचार लिहा.